

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 7.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.7.110>

УДК 338.43:631.1

*О. А. Навроцький,
аспірант кафедри економіки підприємства,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-3593-719X>*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

*O. Navrotskyi,
Postgraduate student of the Department of Business Economics,
Ivan Franko National University of Lviv*

TRENDS IN AGRICULTURAL BUSINESS DEVELOPMENT

У статті розглянуто сучасні тенденції розвитку аграрного бізнесу в Україні, що є пріоритетною галуззю національної економіки, яка забезпечує продовольчу безпеку, формує значну частину ВВП та має важливе значення у зовнішньоекономічній діяльності країни. В умовах посилення глобальних викликів, зокрема воєнної агресії, кліматичних змін, порушень логістичних ланцюгів і нестабільності світових ринків, дослідження ефективності функціонування та стратегічного розвитку аграрного сектору набуває особливої актуальності.

У статті здійснено системний аналіз динаміки валової доданої вартості (ВДВ) у сільському, лісовому та рибному господарстві за період

2019–2023 рр., що засвідчує відносну стійкість галузі попри кризові явища. Визначено, що аграрний бізнес демонструє вищі темпи зростання у порівнянні з добувною та переробною промисловістю, однак поступається державному управлінню та охороні здоров'я, що пов'язано з військовими потребами. Встановлено, що частка аграрного сектору у ВВП України зазнала коливань, досягнувши мінімуму у 2023 році, але прогнозується її відновлення у 2024 році.

Дослідження також охоплює аналіз структури аграрного виробництва, де середні сільськогосподарські підприємства посідають домінуюче положення, забезпечуючи більшу адаптивність до системних викликів, тоді як частка малих і фермерських господарств зменшується. Виявлено значне скорочення посівних площ під основними культурами, зокрема зерновими, що обумовлено військовими діями та економічними факторами. Водночас відзначено позитивну динаміку у виробництві цукрового буряка.

При здійсненні фінансового аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств виявлено коливання прибутковості, збільшення частки збиткових підприємств та зниження загального рівня рентабельності, що свідчить про зростання фінансових ризиків і потребу у посиленні державної підтримки.

Проведене дослідження підкреслює стратегічну роль аграрного бізнесу у забезпеченні економічної стабільності України, а також необхідність удосконалення політики державної підтримки, особливо для малих і середніх підприємств.

The article examines the current trends in the development of agrarian business in Ukraine, which is a priority sector of the national economy that ensures food security, forms a significant part of GDP and is important in the country's foreign economic activity. In the context of growing global challenges, including military aggression, climate change, disruption of supply chains and

instability of world markets, the study of the efficiency of functioning and strategic development of the agricultural sector is of particular relevance.

The article carries out a systematic analysis of the dynamics of gross value added (GVA) in agriculture, forestry and fisheries for the period 2019-2023, which shows the relative stability of the industry despite the crisis. It is determined that the agricultural business shows higher growth rates compared to the mining and processing industry, but is inferior to public administration and health care, which is due to military needs. It is established that the share of the agricultural sector in Ukraine's GDP has fluctuated, reaching a minimum in 2023, but is expected to recover in 2024.

The study also includes an analysis of the structure of agricultural production, where medium-sized agricultural enterprises occupy a dominant position, providing greater adaptability to systemic challenges, while the share of small and individual farms is declining. A significant reduction in the area under major crops, in particular cereals, was found, due to military operations and economic factors. At the same time, there was a positive trend in sugar beet production.

The financial analysis of the activities of agricultural enterprises revealed fluctuations in profitability, an increase in the share of loss-making enterprises and a decrease in the overall level of profitability, which indicates an increase in financial risks and the need for increased government support.

The study emphasizes the strategic role of agricultural business in ensuring the economic stability of Ukraine, as well as the need to improve state support policies, especially for small and medium-sized enterprises.

Ключові слова: *аграрний бізнес, тенденції розвитку, продовольча безпека, фінансова стійкість аграрних підприємств, системні виклики.*

Key words: *agricultural business, development trends, food security, financial sustainability of agricultural enterprises, systemic challenges.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Аграрний бізнес – це пріоритетна галузь національної економіки України, що забезпечує продовольчу безпеку, формує значну частину ВВП та відіграє важливу роль у зовнішньоекономічній діяльності держави. В умовах посилення глобальних викликів, зокрема воєнної агресії, кліматичних змін, трансформації логістичних ланцюгів і нестабільності на світових ринках, питання ефективного функціонування та стратегічного розвитку аграрного бізнесу набуває особливої актуальності.

Сучасні тенденції розвитку аграрної сфери характеризуються як позитивними зрушеннями (цифровізація, зростання експортного потенціалу, поява нових інструментів фінансування), так і численними обмеженнями, зумовленими ресурсною нестачею, зниженням платоспроможного попиту, недостатнім рівнем державної підтримки та інституційною незрілістю ринку. Все це зумовлює необхідність проведення системного аналізу поточних тенденцій і формування обґрунтованих підходів до підвищення стійкості аграрного бізнесу в умовах невизначеності.

Тому, дослідження тенденцій розвитку аграрного бізнесу має не лише наукове, а й важливе практичне значення, оскільки дозволяє виявити перспективні напрями модернізації галузі, адаптації до нових викликів та забезпечення довгострокової конкурентоспроможності українського аграрного сектору на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий інтерес до проблем розвитку аграрного сектору України в останні роки значно зріс, що зумовлено як внутрішніми трансформаціями, так і зовнішніми викликами. Сучасна наукова література представлена рядом досліджень, присвячених аналізу основних аспектів функціонування аграрної галузі.

Зокрема, комплексному вивченню впливу воєнних дій на сільське господарство України присвячено праці Дідура С. та співавторів [3]. Дослідження Негрей М. та ін. зосереджене на аналізі стану аграрного сектору

до початку повномасштабного вторгнення, а також динаміки його розвитку у попередні роки [6]. Значну увагу сучасному експортному потенціалу сільськогосподарської продукції та перспективам його розширення приділив у своїй роботі Гуменюк Я. [1].

Окремим напрямом наукового пошуку є технічне забезпечення аграрної галузі. Так, Демчук О. з колективом авторів здійснили дослідження щодо рівня діджиталізації бізнес-процесів агропідприємств [2]. У свою чергу, Солоп А., Чернега І. та Панахно Р. акцентують увагу на проблемних питаннях організації забезпечення сільськогосподарських виробників відповідними ресурсами, що є критично важливим для стабільності галузі [9, 10].

Отже, аналіз наукових джерел підтверджує багатовекторність підходів до вивчення аграрного сектору України, однак потребує подальшого узагальнення та систематизації знань у контексті адаптації галузі до сучасних викликів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз тенденцій розвитку аграрного бізнесу України в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів, з виявленням основних факторів, що впливають на ефективність його функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Український аграрний бізнес володіє значними конкурентними перевагами, що обумовлено унікальним поєднанням природно-кліматичних умов, високою родючістю ґрунтів, стратегічним розташуванням на карті світової торгівлі, а також значним кадровим потенціалом і сформованими традиціями ведення сільськогосподарського виробництва. Ці фактори визначають його високу експортну орієнтацію та здатність формувати додаткові ресурси для посилення економічної безпеки країни.

Розвиток аграрного бізнесу в Україні відображає загальний стан економіки та є одним із основних індикаторів її адаптації до ринкових умов. За умов сьогодення, саме аграрна галузь стала рушієм економічної

трансформації, демонструючи здатність до адаптації в умовах змін і кризових явищ.

Доцільно здійснити аналіз валової доданої вартості (ВДВ) за видами економічної діяльності, що дозволить оцінити структурні зміни в національній економіці України за останні п'ять років, а також виявити динаміку розвитку аграрного бізнесу у порівнянні з іншими галузями (табл. 1).

Таблиця 1. Валова додана вартість за видами економічної діяльності у цінах попереднього року, млн грн

Види економічної діяльності	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. у % до 2019 р.
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	356563	393077	593367	449148	500540	40,3
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	222210	193120	351148	229879	283500	27,5
Переробна промисловість	429084	426483	560527	398360	550961	28,4
Будівництво	107430	119441	150312	69299	103883	-3,3
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	525974	588365	742123	645455	865700	64,5
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	264689	262453	295300	226716	289201	9,2
Тимчасове розміщування й організація харчування	35311	30834	49166	30057	42448	20,2
Інформація та телекомунікації	182667	209394	255635	206711	264730	44,9
Фінансова та страхова діяльність	115476	131903	161933	156365	166319	44,0
Операції з нерухомим майном	241493	268980	314763	236075	318975	32,0
Професійна, наукова та технічна діяльність	141523	137192	157569	99294	134650	-4,8
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	62238	59895	67873	53799	63263	1,6
Державне управління; обов'язкове соціальне страхування	266656	306533	336451	1136937	1419998	432,5
Освіта	172645	186049	235042	222862	217839	26,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	95435	113642	134883	150430	181142	89,8
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	24053	24338	31910	26113	39564	64,4

Джерело: розраховано автором на основі [7]

Сільське, лісове та рибне господарство за аналізований період продемонстрували зростання валової доданої вартості (ВДВ) на 40,3%, що свідчить про відносну стійкість аграрного бізнесу в умовах криз. У 2019 році ВДВ становила 356,6 млрд грн, у 2021 році сягнула піку - 593,4 млрд грн, але внаслідок повномасштабної війни у 2022 році впала до 449,1 млрд грн. У 2023 році відбулося відновлення до 500,5 млрд грн, що демонструє адаптаційний потенціал галузі.

Темпи зростання агросектору перевищили показники переробної (28,4%) та добувної промисловості (27,5%), підтверджуючи його пріоритетну роль в економіці. Водночас зростання поступається державному управлінню (+432,5%) та охороні здоров'я (+89,8%) через воєнні потреби.

У 2023 році аграрний бізнес сформував 8,5% ВДВ, поступаючись лише торгівлі (14,4%) та державному управлінню (25,3%). Його частка перевищує показники добувної промисловості (4,5%) і транспорту (5%), але нижча за переробну промисловість (9,4%), що вказує на необхідність розвитку агропереробки для підвищення доданої вартості та експортного потенціалу.

Динаміка частки аграрного бізнесу у ВВП України демонструє суттєві коливання, що зумовлені як внутрішніми економічними трансформаціями, так і зовнішніми викликами (рис. 1).

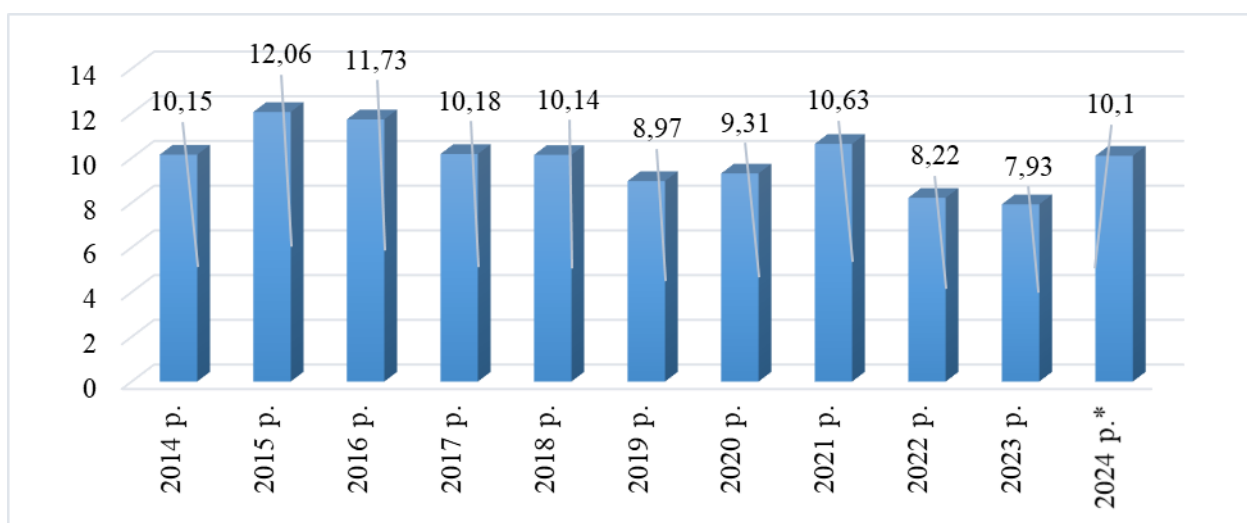

Рис. 1. Частка аграрного сектору у ВВП України, %

**прогноз*

Джерело: побудовано автором на основі [4, 7]

У 2015–2016 роках частка сільського господарства у ВВП перевищувала 12% завдяки сприятливій зовнішній кон'юктурі та зростанню експорту. З 2017 року спостерігається поступове зниження, досягнувши мінімуму у 2023 році (7,93%), що відображає вплив системних викликів. Водночас у 2024 році прогнозується зростання цього показника до 10,1%, що свідчить про адаптацію галузі, посилення державної підтримки та часткову стабілізацію експорту. Водночас відновлення частки аграрного бізнесу у ВВП України у 2024 році корелює з тенденціями у виробництві валової продукції сільського господарства, що також зазнало значних коливань у попередні роки (рис. 2, 3).

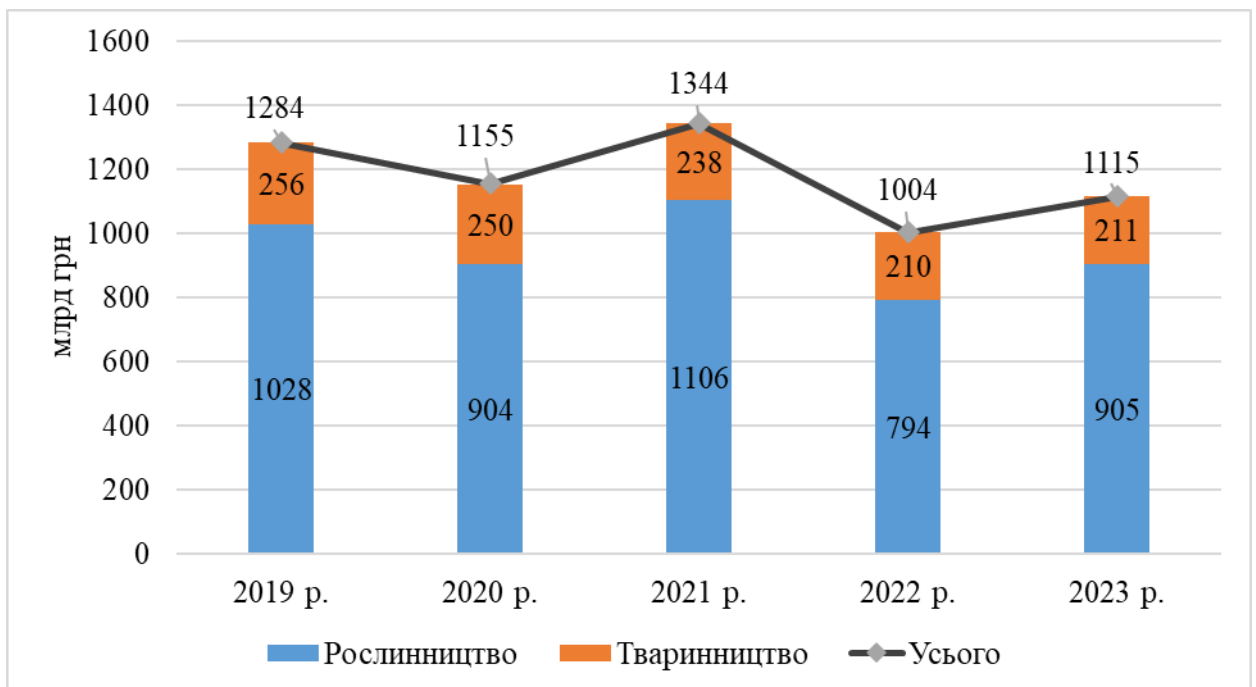

Рис. 2. Валова продукція сільського господарства у всіх категоріях господарств, млрд грн

Джерело: побудовано автором за [7]

Особливо помітне зниження обсягів виробництва відбулося у 2022 році, що стало наслідком активних бойових дій, порушення логістичних ланцюгів та зменшення площ сільськогосподарського використання. Водночас у 2023 році спостерігається певне пожвавлення, передусім у рослинницькій галузі, яка демонструє більш виражені коливання, тоді як тваринництво зберігає відносну стійкість, хоча й поступово скорочується.

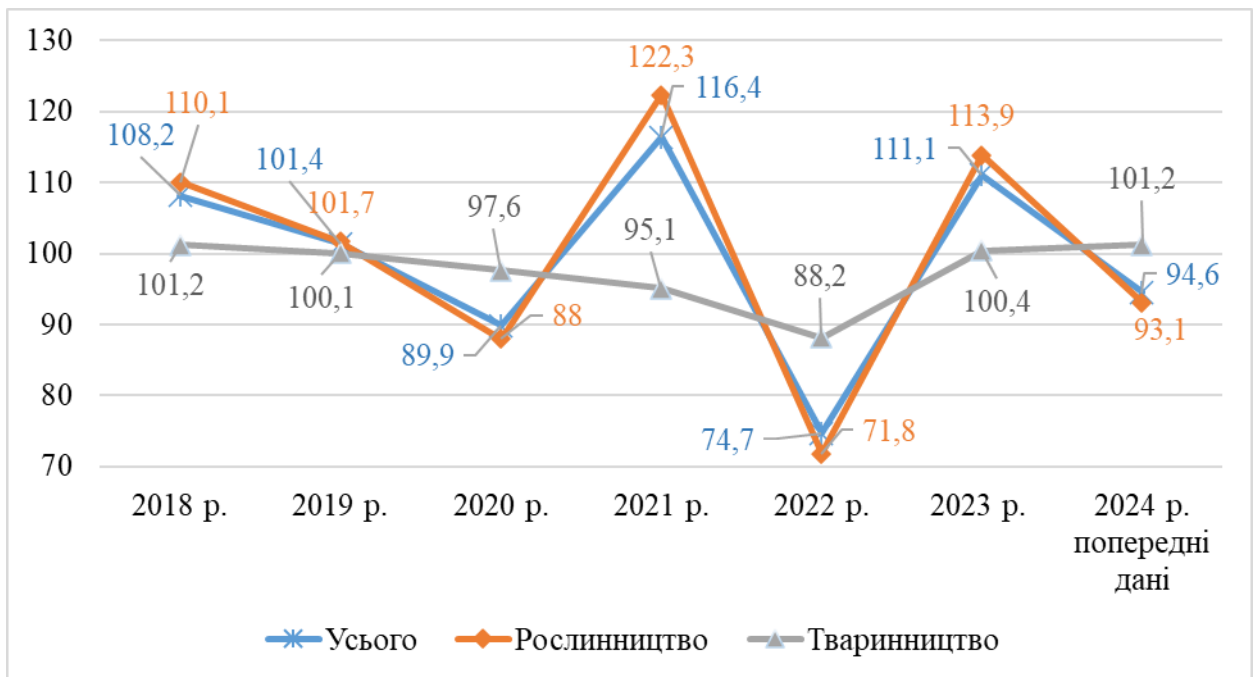

Рис. 3. Динаміка виробництва валової продукції сільськогосподарського виробництва в Україні

(у відсотках до попереднього року)

Джерело: побудовано автором за [7]

Для глибшого розуміння динаміки доцільно звернутися до індексів сільськогосподарського виробництва, що дозволяють оцінити зміни обсягів у незмінних цінах 2021 року. З цією метою потрібно зобразити таблицю 2, у якій наведено відповідні дані як загалом по всіх типах господарств, так і окремо по агропідприємствах та особистих селянських господарствах.

Аналіз структури аграрного виробництва свідчить, що найбільш динамічними були сільськогосподарські підприємства, де у 2021 та 2023 роках зафіксовано зростання на 22,2% і 16,4% відповідно, що забезпечило приріст до 2019 року на 13,3%. Основним рушієм виступало рослинництво, яке зросло на 27,3% у 2021 році та на 18,8% у 2023 році, забезпечивши загальний приріст у 15,9%. Тваринництво демонструвало слабшу динаміку: після скорочення у 2022 році до 92%, у 2023 році зафіксовано відновлення до 105%, із загальним приростом лише 1,9% за п'ятирічний період.

Таблиця 2. Питома вага основних категорій господарств у виробництві валової продукції сільського господарства впродовж 2019-2023 рр., %

	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Темпи росту, % 2023/2019 р.
Усі категорії господарств	101,4	89,9	116,4	74,7	111,1	9,6
С/г підприємства:	102,7	88,0	122,2	72,1	116,4	13,3
продукція рослинництва	102,5	85,8	127,3	69,0	118,8	15,9
продукція тваринництва	103,8	99,3	97,8	92,0	105,0	1,9
Господарства населення:	99,1	93,6	105,1	80,5	100,2	1,1
продукція рослинництва	100,2	92,8	110,8	79,2	102,4	0,9
продукція тваринництва	96,7	95,6	92,3	83,9	94,8	-1,9

Джерело: розраховано на основі [7]

Господарства населення мали значно нижчі показники: після падіння до 93,6% у 2020 році та відновлення у 2021 році, у 2022 році обсяг знизився до 80,5%, а у 2023 році сягнув лише 100,2%. Сукупне зростання становило лише 1,1%. Рослинництво тут відновилося до 102,4% у 2023 році, проте загальний приріст за період лише 0,9%. У тваринництві зафіксовано стійке зниження: до 83,9% у 2022 році та часткове відновлення до 94,8% у 2023 році. У підсумку динаміка за 2019–2023 роки має від’ємне значення (–1,9%), що вказує на поступове згортання тваринницької діяльності в домогосподарствах.

Важливим показником розвитку аграрного бізнесу є його ресурсна база, зокрема земельний потенціал, який традиційно вважається основою аграрного виробництва. Проте фактична ефективність використання угідь не відповідає їх можливостям через дисбаланси у земельних відносинах та недосконале управління. Відсутність цілісного підходу до інтеграції економічних, екологічних і соціальних складових стримує сталий розвиток

галузі. Попри це, значна частка сільськогосподарських земель створює умови для зміцнення продовольчої безпеки та розширення експорту.

Аналіз посівних площ за 2019–2023 рр. засвідчує суттєве скорочення під основними культурами, що зумовлено впливом системних викликів (табл. 3).

Таблиця 3. Посівна площа сільськогосподарських культур, тис.га

Роки	Сільськогосподарські культури					Плодові та ягідні культури
	культури зернові та зернобобові	буряк цукровий фабричний	соняшник	картопля	культури овочеві	
2019	15318	222	5928	1309	452	225
2020	15392	220	6457	1325	464	219
2021	15995	227	6622	1283	460	217
2022	12171	184	5293	1208	378	193
2023	10985	250	5220	1210	397	187
Темпи зростання, +/- 2023/2019 рр.	-4333	28	-708	-99	-55	-38

Джерело: розраховано автором за [7]

Найбільше скорочення посівних площ відбулося під зерновими та зернобобовими культурами (–28%), що відображає втрату аграрних земель через бойові дії та мінування. Зменшення площ під соняшником на 708 тис. га свідчить про спад експортного виробництва через обмеження логістики. Також зменшилися площі під овочами (–55 тис. га), картоплею (–99 тис. га) та плодовими культурами (–38 тис. га), що пов’язано зі зниженням попиту та труднощами в зберіганні.

Позитивну динаміку показав лише цукровий буряк (+28 тис. га), ймовірно, через зростання внутрішнього попиту та розвиток переробки. Слід зазначити, що територіальна структура посівів варіюється за регіонами, залежно від природно-кліматичних умов та впливу війни, з концентрацією у центральних і південних областях (рис. 4).

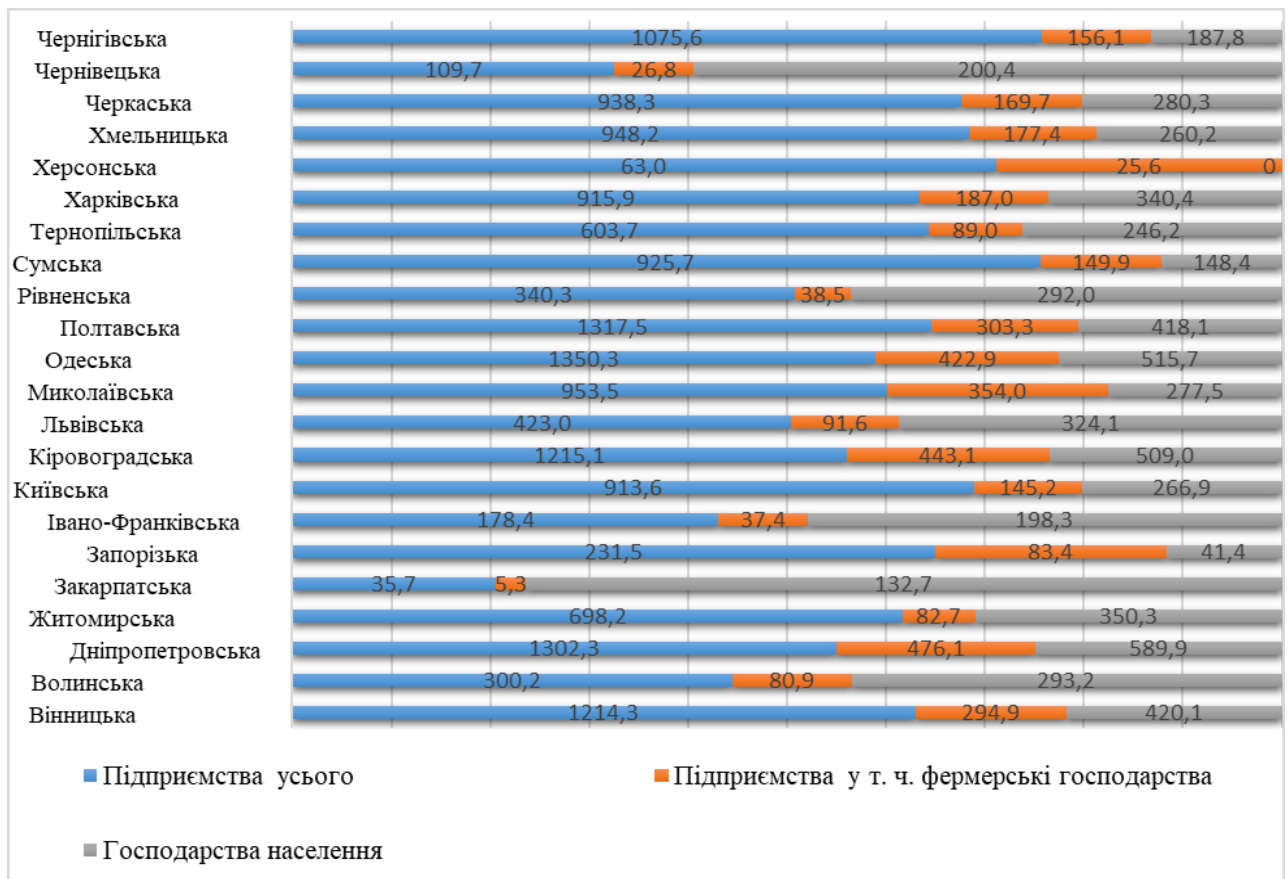

Рис. 4. Посівні площі сільськогосподарських культур під урожай 2023 року в розрізі областей, тис га

Джерело: побудовано автором за [7]

Найбільші посівні площі зосереджені в Одеській (1350,3 тис. га), Полтавській, Дніпропетровській, Кіровоградській та Вінницькій областях. Найменші – у Закарпатській, Чернівецькій та Івано-Франківській, що зумовлено географією та іншою господарською спеціалізацією.

Воєнні дії суттєво скоротили посіви на сході й півдні, зокрема в Херсонській (63,0 тис. га), Запорізькій (231,5 тис. га) та Харківській (915,9 тис. га) областях через окупацію та руйнування інфраструктури.

Структура розподілу сільськогосподарських земель за типами господарств у 2024 році подана на рис. 5.

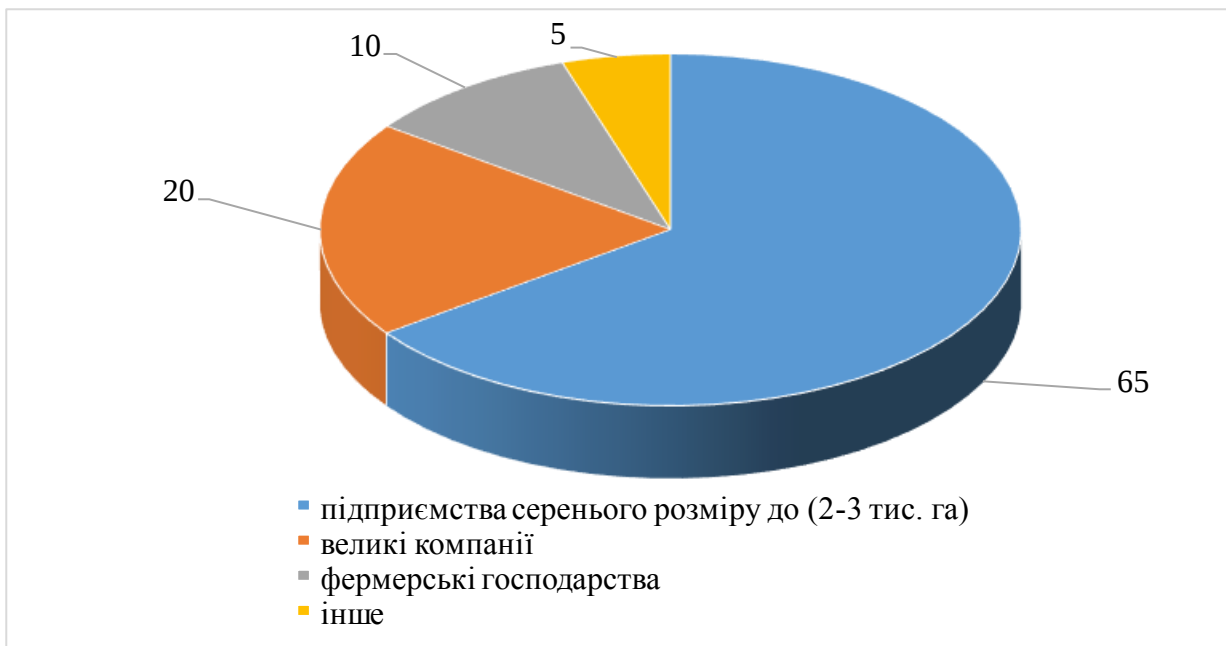

Рис. 5. Структура розподілу сільськогосподарських земель в Україні за типами господарств у 2024 р., %

Джерело: побудовано автором за [7]

У 2024 році основна частина сільськогосподарських угідь (65%) перебуває в обробітку середніх сільськогосподарських підприємств із площею земельного банку в межах 2–3 тис. га. Це свідчить про домінування аграрного середнього бізнесу в структурі агровиробництва України та його здатність забезпечувати відносну стабільність функціонування в умовах багатфакторних викликів. Великі агрохолдинги контролюють 20% сільськогосподарських площ, зберігаючи істотний вплив на ринок, хоча їх частка дещо зменшилася порівняно з попередніми роками. Фермерські господарства володіють 10% земель, що вказує на скорочення впливу малого аграрного бізнесу, зумовлене обмеженим доступом до фінансових, матеріальних і трудових ресурсів, а також негативними наслідками війни. Ще 5% земель перебувають у розпорядженні дрібних власників, орендодавців і самозайнятих домогосподарств.

Структура аграрного виробництва вказує на зростання значущості середніх підприємств та поступове витіснення малих суб'єктів

господарювання. Це зумовлює необхідність реалізації державної політики, спрямованої на підтримку фермерських господарств і зміцнення середнього сегмента як основи стійкого розвитку сільського господарства. Попри втрату частини посівних площ, викликану як внутрішніми економічними, так і зовнішніми факторами, Україна зберігає провідні позиції серед світових виробників зернових культур, демонструючи високий рівень адаптивності аграрного сектору, ефективність використання сучасних агротехнологій, збереження врожайності та гнучкість у логістичних рішеннях і диверсифікації ринків збуту.

У 2022 році спостерігалось суттєве скорочення кількості функціонуючих суб'єктів господарювання у сфері сільського, лісового та рибного господарства – з 51,8 тис. до 35,6 тис., що еквівалентно зменшенню на 31,4%. Це найглибший спад для зазначеного сектору з 2012 року, який також перевищує загальний рівень скорочення кількості підприємств в економіці в цілому, де відповідний показник становив 29,6% [8].

Важливою складовою оцінки стану аграрного сектора є аналіз фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств, оскільки дає змогу визначити рівень його стійкості до зовнішніх і внутрішніх викликів, оцінити інвестиційну привабливість галузі та окреслити потенційні напрями подальшого розвитку (табл. 4).

Результати аналізу свідчать про суттєві коливання фінансово-економічних показників сільськогосподарських підприємств, зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, зокрема військовими, економічними та інституційними викликами.

У 2023 році чистий прибуток підприємств становив 86,1 млрд грн, що на 6,8 млрд грн менше, ніж у 2019 році. Аналогічне зниження відбулося і за показником прибутку до оподаткування. Попри пікові значення у 2022 році, зумовлені сприятливою ціновою кон'юнктурою та державною підтримкою, вже у 2023 році зафіксовано спад.

**Таблиця 4. Показники ефективності функціонування
сільськогосподарських підприємств України за станом на 1 січня
відповідного року**

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023/2019, (+,-)
Чистий прибуток (збиток), млн грн	92892,9	93255,4	81618,5	238806,0	86056,2	-6836,7
Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування, млн грн	93553,6	94041,4	82230,6	239982,5	87258,4	-6295,2
Підприємства, які отримали прибуток						
у % до загальної кількості	83,5	83,1	82,7	88,3	78,5	-5,0
фінансовий результат, млн грн	115197,6	116561,3	108581,4	248315,2	126351,9	11154,3
Підприємства, які отримали збиток						
у % до загальної кількості	16,5	16,9	17,3	11,7	21,5	5,0
фінансовий результат, млн грн	22304,7	22519,9	2630,8	8332,7	39093,5	16788,8
Рівень рентабельності всієї діяльності, %	16,6	16,1	13,6	36,4	13,3	-3,3
Рівень рентабельності операційної діяльності, %	19,8	19,2	18,6	40,3	20,0	0,2

Джерело: розраховано на основі [7]

Частка прибуткових підприємств скоротилася з 83,5% у 2019 році до 78,5% у 2023 році, тоді як частка збиткових зросла до 21,5%. Водночас сумарний прибуток прибуткових підприємств збільшився на 11,2 млрд грн, що свідчить про концентрацію прибутків у великих виробників. Фінансові втрати збиткових підприємств зросли майже вдвічі — з 22,3 до 39,1 млрд грн, що сигналізує про зниження стійкості малого та середнього бізнесу.

Показники рентабельності також вказують на погіршення: загальний рівень рентабельності зменшився з 16,6% до 13,3%. Водночас операційна

рентабельність збереглася на відносно стабільному рівні, що свідчить про ефективність основної діяльності попри кризові умови.

У цілому спостерігається зростання фінансових ризиків, зниження прибутковості та інвестиційної привабливості аграрного сектора, що актуалізує потребу в посиленні державної підтримки та адаптації політики до умов системних викликів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Аналіз тенденцій розвитку аграрного бізнесу в Україні засвідчив, що аграрний бізнес зберігає свою стратегічну роль у забезпеченні національної економічної стійкості, формуванні валової доданої вартості, валютних надходженнях і продовольчій безпеці. При цьому спостерігаються суттєві коливання виробничих, структурних і фінансових показників, обумовлені впливом зовнішніх викликів, зокрема: збройної агресії, порушення логістики, зміни кліматичних умов, та внутрішніх проблем: ресурсної нестачі, дисбалансів у системі управління землею, обмеженого доступу до фінансування для малих суб'єктів господарювання.

Суттєвим є посилення ролі середніх аграрних підприємств, які демонструють більшу адаптивність до системних викликів. Натомість скорочується частка фермерських та дрібних господарств, що потребує переосмислення державної політики щодо їх підтримки. Позитивною ознакою є відновлення виробничої активності у 2023 році, особливо в рослинництві, та збереження відносно високих показників рентабельності операційної діяльності, попри загальне погіршення фінансового стану. Подальші наукові розвідки будуть спрямовані на дослідження механізмів державної підтримки для підвищення стійкості малих і середніх аграрних підприємств, зокрема через удосконалення фінансових інструментів, субсидування та доступу до кредитування.

Література

1. Гуменюк Я. М. Аграрний експорт України: аналіз та стратегічне планування. *Економіка та суспільство*. 2023. No 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-93> (дата звернення: 11.07.2025).
2. Демчук О. І., Русин-Гриник Р. Р. Сучасний рівень діджиталізації бізнес-процесів агропідприємств. *Економічний простір*. 2024. № 191. С. 35-39.
3. Дідур С. В., Труніна І. М., Білик М. Ю. Трансформаційні процеси агропромислових підприємств в умовах війни та у післявоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2023. No 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-5> (дата звернення: 09.07.2025).
4. Інвестиційні можливості сектору переробки. URL: www.Ukraineinvest.gov.ua/.chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/sector-agropererobky-ukrayiny-1.pdf (дата звернення: 10.07.2025).
5. НАБУ. ВВП України за роками. 2024. URL: <https://nabu.ua/ua/vvp-2.html> (дата звернення: 11.07.2025 р.)
6. Негрей М. В., Тараненко А. А., Костенко І. С. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2022. No 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38>. (дата звернення: 08.07.2025).
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 11.07.2025).
8. Синівець Г. Кількість діючих сільськогосподарських підприємств в Україні суттєво зменшилася. *ArgoTer*. URL: <https://agroter.com.ua/2023/10/28/kilkist-diyuchyh-silskogospodarskyh-pidpryyemstv-v-ukrayini-suttyevo-zmenshylasya/> (дата звернення: 19.06.2025).
9. Солоп А. П. Аграрний сектор України: сучасні виклики та можливості. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. (20), 147-

158. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.17> (дата звернення: 28.06.2025).

10. Чернега І. І., Панахно Р. В. Управління матеріально-технічним забезпеченням в аграрному секторі. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. No 11 (25). С. 447-458. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-11\(25\)-447-458](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-11(25)-447-458) (дата звернення: 06.07.2025).

References

1. Humeniuk, Ya.M. (2023), "Agricultural exports of Ukraine: analysis and strategic planning", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-93>.

2. Demchuk, O.I. and Rusyn-Hrynyk, R.R. (2024), "Current level of digitalization of business processes of agricultural enterprises", *Ekonomichnyy prostir*, vol. 191, pp. 35-39.

3. Didur, S.V. Trunina, I.M. and Bilyk, M.Yu. (2023), "Transformation processes of agro-industrial enterprises in wartime and post-war period", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-5>.

4. Ukraineinvest (2023), "Investment opportunities of the processing sector", available at: <https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/sekto-agropererobky-ukrayiny-1.pdf> (Accessed 10.07.2025).

5. NABU (2024), "GDP of Ukraine by years", available at: <https://nabu.ua/ua/vvp-2.html> (Accessed 11.07.2025).

6. Nehrej, M.V. Taranenko, A.A. and Kostenko, I.S. (2022), "Agrarian sector of Ukraine in wartime: problems and prospects", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38>.

7. State Statistics Service of Ukraine (2025), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 11.07.2025).

8. Synivets', H. (2023), "The number of operating agricultural enterprises in Ukraine has significantly decreased", ArgoTer, available at: <https://agroter.com.ua/2023/10/28/kilkist-diyuchyh-silskogospodarskyh-pidpryyemstv-v-ukrayini-suttyevo-zmenshylasya/> (Accessed 19.06.2025).

9. Solop, A.P. (2024), "Agrarian sector of Ukraine: current challenges and opportunities", Tavrijs'kyj naukovyj visnyk. Seriia: Ekonomika, vol. (20), pp. 147-158. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.17>.

10. Cherneha, I.I. and Panakhno, R.V. (2023), "Management of material and technical support in the agricultural sector", Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii, vol. 11 (25), pp. 447-458. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-11\(25\)-447-458](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-11(25)-447-458).

Стаття надійшла до редакції 15.07.2025 р.